

IŠČUNSKA RATNA ŠTROFICA U UNIMIN CA IH NIKAD NISMO PRIŽALILI I CA IH NIKAD NEĆEMO ZABURAVITI

Zuadnji Vijaj

Za pucetuak



More biti ste već culi ud unih ki se spuminjaju. More biti ste već i citali u tomu. More biti ste i suami pripuvidali unimin ca nisu znali ili su zaburavili. More biti ste pripuvidali nikimin fureštimin unoliko kuliko ste znali. Nikimin kih se uva štrofica ni tice će samiljati va puno drugih sličnih ratnih štrofic ca su ih već prije culi i more biti će ju barzo i zaburaviti. A namin kih se uva štrofica tice i ki ju ćutimo va sarcu kad god se spumene i kad god ju jopet cujemo ili ju suami jopet pripuvidamo drugimin pari uvik tako friška koda se to sve fcer dugudilo. Iako puno nuas onda još ni bilo ni rojeno pari nan se koda smo i suami va njoj i pasivamo sve une muke ca su ih naši druagi pasali prije puno godišć. Guvoru da se slabe stvuari duguajaju va petuak. Guvoru da broj 13 nosi nisriću. Guvoru da je dupla nisrića kad je va misecu petuak 13ti. Bi je petuak, ali ne 13ti. 1 i 3 su kambijali mesta. Bi je 31vi, zuadnji dun gudišća Guspodnjega 1943te.



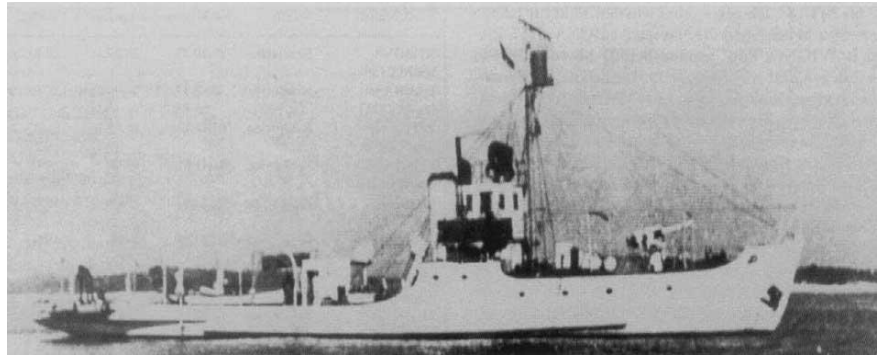
IST , školj na po puta ud Gruada du Lušinja kade se križaju Miridijun 14 46 00 i Paralela 44 16 00 točno va minut.

Havarija



A bilo je Silvestrovo. Uni ki se spuminju guvoru da je kulu Ista bila furtuna bure, puno zima i oblacno. Uni ki znaju ca je oblacna bura ce reci da se pu takovomu vrimentu ni zida na more. Vetar je zavijua priku školja. Ali na Istu su svi bili na siguruomu. Išćani i retki furešti ki su se trevili na uvomu mualomu školju na po puta ud Gruada du Lušinja već su finili svi racuni ud stuaroga gudišća i nadijali se ko i uvik da ce in novo gudišće uz “novo” dunesti i “bolje”, more biti kruaj rata. Iako stuario gudišće još ni bilo finilo niko, ma baš niko ni moga naslutiti da ce ina havarija na moru kua se je imila duguditi va timin zuadnjimin uramin stuaroga gudišća, naoko niš nuac ljudi uvih krajo nisu navikli, zauvik kambijati njihov život i ušinjati uvuah muali školj dukle god ga ima. Dukle su se uni va to ratno doba parćivali za skromno pruslaviti kruaj stuaroga i pucetuak novoga gudišća idun muali njemački ratni vapor ki puluaze mine (“Mosor” ili “Pasman” kako se je zvua prije pud Talijanimin) navigua je pu ud bure skopanomu moru uzgor Ista. I baš unda se dugudila havarija.

Ratni vaponić ki puluaze mine su Talijani vazeli 1941, a Njemci ud njih 1943. Duživi je havariju uzgor Ista, nasukua se je i putunu va mualoj valici “Pukozji” nako uzdol crikvice na varhu “Struaža”.



Vaponić ki puluaze mine “Mosor” ili “Pasman” kako su ga zvuali Talijani ud serije “Malinska” ucinjen je i purinut v more va Kraljevici 1931.

Veruje se da je kuapo makine bi idun Kualjani i da je un sabotira mutor. More biti su svi drugi na vaponiću pili na racun novoga gudišća, pa je un tude vidi priliku za uciniti ca je ucini. Kutua ud makine je biz vude ustua suh, pa ni bilo više ni pogonske pare za mutor. Pu inoj drugoj verziji vaponić je na putu ud Šibenika prima Riki tukua kuštati Gruadu radi vude, ali ni moga jer je Gruad bi bumbardiran ud Savezniko, pa je pruduži biz vude. Pitanje je bi li uni pu takovomu vrimentu riščali navigati biz vude? Kako bilo da bilo više se ni moglo timunati i tako su bili ustuvljeni na milost i nemilost buri i maretamin s krunico ke su dimile i zabijale se va kruaj z velo forco. Vetar i more su barzo ucinili svuje. Vaponić se je nasukua na oštre stene va mualoj vali “Pukozji”. Valica je nako uzdol zavjetne crikvice pusvećene Gospi ud Zdruvlja sagraujene na varhu “Struaža”, a zavićali su se tude ju ugraditi Išćani ki su se bili škapulali z ine takove nivere na moru prije puno vrimenta. “Mosor” je za cas ziša idun kup gozja i darva toga studenoga zimskoga duana pud maretamin i refulimin bure. Ni veći brodi nibi zdurali tu forcu puno duglje.

Zavjetna crkvice posvećena Gospi ud Zdravljica uzdole se je va valici “Pukozji” uzgor Ista dugudila havarija i kade je putunu vaponiće. Sveta misa se cini dvua puta na gudišće, peti agusta za Gospu ud Sniga kad je i išćunska fešta i 21 nuvimbra za Gospu ud Zdravljica.



Na Struazi (174 m) usprid crkvice prije svete mise na peti agusta za Gospu ud Sniga.

Na vaponiću je navigalo 26 njemačkih vujnika i tri ustaše. Kad su vidili da in nima spuasa i da neće moći prudužiti navigati, ni bilo druge nego se ca prije skarcati na oštre stene na delu školja kade nima ni kuće ni puta. Pukle su s kraja pazili vaponiće kako ga je more pugućalo i kad više ni ni maća na moru ustala, uputili su se kruz šumu priku varha va idino silo na školju z 400-500 ljudi. Kad su došli va silo bili su puno kurijoži ima li na školju partizano, pa su pitali unih ki su se tude trevili i pazili ki je to i kako arivua na Ist pu takovomu nevrimentu. Prije nego su i bili siguri ima li ih ili nima, došli su du škole na srid sila, šli nutra i zabarikadirali se kako nibi riščali da ih se napade nigder na utvorenomu. Unda su na svaku funestru stavili pu inoga vujnika z mitraljezun. Na Istu je vuato vrime bila suamo ina muala grupa ud 5 partizano na sakretoj lokaciji vunka sila za ku “niko ni znua” kade je. Njihov komandant ki je imi sakreto ime “Muarko” odmah je šua du puštarice Aurelije i naredi joj da unespusobi telegraf tako da se Njemci ni moru juaviti svujimin va gluavnoj bazi kade su i ca in se dugudilo. Isuli se uni imili prilike već juaviti prije nego je vaponiće šua fondo ni znua se. Puštarica je ucinila kako joj je narejeno, a komandant Muarko se je odmah juavi svujej bazi na Mulatu, i upisua in je celu situaciju. Ma ni pasalo ni dvi ure, a na Ist su pu bunaci uzdol Mulata došla dvua ribarska broda kočarice priurejena za ratne prilike puna partizano. Guvoru da je idun bi PČ 1 (Patrolni Čamac 1) “Jadran”, a drugi je moga biti PČ 2 “Macola” ki su navigali i ratovali va timin krajimin. Bili su slicni i svaki je imi pu disetuak partizano murnuaro stalne posade.

“Jadran” ili PČ 1 je idun ud dvua ribarska broda kočarice priurejen za ratne prilike ki je doša na Ist pun partizano zarobiti Njemci ki su bili va škuli. Drugi je moga biti “Macola” ili PČ 2. Idun i drugi su bili va sastavu II Pomorskoga Obalnoga Sektora vojske Jugoslavije.



PČ (Patrolni Čamac) 1 “Jadran” je imi stalnu posadu ud 11 ljudi.

Barzo su šli du škole i opkolili ju sa svih strana. Unda su naredili Njemcima nutra neka se predaju jer inače neće živiti ziti vunka. Njemci su biz upaliti inoga metka žišli vunka z rukamin uzgor gluav i mirno se predali. Ki goli mumenat posli partizani su ih već ukarcali na brodi i vazeli subo nazad. Ni znua se točno kako su uni finili, ali se znua da su ih punesli parvo va Luku na Dugomu Otoku, pa unda na Hvuvar, a posli kako se veruje, na Vis va logor za ratni zarobljenici. Na Visu je vuato vrime bi Tito i gluavni štab partizano i jugoslavenske vojske. Uvde je zanimljivo spomenuti da je najke gudišće posli na Istu bila gluavna komanda II Pomorskoga Obalnoga Sektora vojske Jugoslavije.

Njemački dun “D” na Istu



Novo gudišće je bilo pocalo, pasua je bi i bluagdan “Tri Krualjka” i već je bilo 8 dni udkad su Iščani bili sviduci kad su partizani vazeli Njemci i ustaše va ratno zarobljeništvo. A tu sibotu vecer 8mi januara gudišća Guspodnjega 1944te Ist je duživi dun “D” prije nego ca se je un pruavi dun “D” dugudi va Normandiji. Duani su vuato zimsko vrime puno kruatki, barzo se skuri i dojde vecer, a tako i ura za pojti spati. Ali Iščanimin je isto uvik bi gušt uciniti đir pu silu, ud Mula du Kusirace prije nego se zagulu va pustilje. Tu vecer je Tiho Segarić šua na frišku uariju i prušćati se du Kusirace prije nego će pojti spati. Sve je parilo isto i normalno ko i uvik prije dukle ni doša du mesta zdokle se je malo vidila vala. Namesto da ju nuajde va škuromu ko i uvik, cela vala je bila rasvitljena koda je grud. Ni va snu se ni nadija ca je tek imi viti i spregnu je ko nikad prije va životu. Šua je pristrašeno još malo nuaprid da vidi zdokle su tua silna svitla i unda je vidi dvua vela broda kako idun blizu drugoga kalivaju unkure va vali. Odmah je pusumnjua da bi to mogli biti njemački brodi i učuti je da to ni niš dubro. Barzo se je ukrenu put sila i šua na vruata glavuaru sila Faustinu Smoljan, ki je bi i presjednik HSS-e Ista. Tiho ga je zbudi, natira neka se stane s pustilje i reka mu ca je maloprin vidi f Kusiraci. I unda je pitua i njega i sebe: “Ca nan je ciniti?” Faustin mu je reka neka ide doma. “Nimamo cua ciniti ni nikamor bižati. Ud toga bi moglo biti suamo još veće zlo. Nikomu nismo niš ucinili i nimamo se zuac strašiti. Stojmo doma i cekajmo za viti zuac su došli.” reka je još Faustin Tihu prije nego se uvuah uputi put doma. Njemci su se pocali skarcivati kulu 10 uri v nući. Šli su prema silu i pu zapovijedi celoga ga opkolili. Za Iščani je poca nuajgori dun udkad znaju za sebe i za svoj školj. Poca in je dun “D”. Suamo ca se uni nisu nadijali niti su bili parćuani. A Njemci ki su se skarcali su znali da otpora neće biti i da će in to biti idun ud lagjih puslo.



Va vali Kusiraci vuano vrime ni bilo rive za veli brodi. Njemci su se skarcali na Ist z mualih kaićo i isto tako ukarcali taoci na vapori. Prije nego se riva ugradila vako je to parilo kad pu velomu jugu vapor ni moga kuštati za mu va vali Široka z južne struane Ista.



Kad su opkolili celo silo njihov komandant je nuajprije uti viti gluavuara sila i sioskoga pupa. Dun Toma Segaric je bi sioski pop. Kad je doša du inoga i drugoga reka in je zuac su došli i ca namjeravaju uciniti. Za svakoga njemačkoga vujnika koga su partizani prije suamo ine situmuane z Ista vazeli va zarobljeništvo uni oćeju vazeti dvua cuvika z Ista u dobi ud 17 du 60 godišć sposobna za rabotu. Unda su pocali raciju pu silu i huditi ud kuće du kuće zbujuvati i vazimati muških. Utili su da svi vazemu osobni dukuminti kako bi ih mogli vižitati i udluciti koga ce vazeti. Usput su svih pitali ima li partizano na Istu, ali su siguro znali kakova je situacija prije nego su puartili put Ista. Kad je racija finila pustrujili su svih blizu kapelice na zmorašnjoj struani sila va Kusiraci. Tukua reći da su Njemci va raciji vazeli i dvi žinske, Rumanu Segarić, žinu Muate, i hćer in Katicu. Dun Toma, brat Muate, je iskua neka ih se pusti doma i to su Njemci uslišali. Unda su tude izabrali i vazeli 52 cuvika zajno s pupun i glavuarun. Interesantno je spumenuti da su puštedili unih ki su va svujimim madrikulamim imili “sukulića”, njemački timbar ki je bi znuak da moru slobodno navigati pu morimin ki su “kuntrulali” Njemci. Njih 48 su ukarcali na ratni vapor “Pag” (pud Talijunimin “Scarpanto”), a citire njih na ratni vapor “Topola” (pud Talijaninim “Vida”). “Scarpanto” su Njemci vazeli ud Talijano na 8 utubra 1943te, a “Topola” je bi jugoslavenski vapor za vuziti ljudi na roti Rika – Opatija prije rata i isto tako su ga Njemci vazeli ud Talijano za svuje putribe. Unda su z Ista puartili put Pule. Cim su došli Pulu, Dun Toma se je zauze za svuji župljani i iskua je da ih se svih uslubodi i pusti doma jer nisu nikomu nišće zla ucinili. Njemci su pustili Dun Tomu da ide na Riku va njihovu gluavnu komandu i tamo pruvua isposlovati da ih se svih pusti. Un je i uspi isposlovati da se svih pusti, ali na nisriću Saveznici su tih duani pocali bombardirati Pulu i Njemci su ih udlucili primestiti va Trest. Ma ko za nisriću Saveznici su unda bombardirali i Trest i Njemci su ih svih ukarcali na vlak za Njemačku i zloglasni koncentracioni logori Dachau, Flossenburg, Buchenwald, Mathausen, Natzweiler, Litomerice i Auschwitz. Ko ca puno njih pritpustuavlja Njemci bi siguro bili zapualili celo silo da va kućamin nisu nuašli ljudi pu kih su bili dosli. Još bi uvde tukalo spumenuti da su uni partizani ca su bili na Istu va kunfužjunu ud racije pubigli kruz šumu priku varha i dalje na drugi školj Mulat za škapulati sebe, a za Ist i Iščani ih ni bilo maša briga.

Ud 52 taoca ki su Njemci vazeli i špedili va koncentracioni logor Dachau, a zdotle i va drugi jos gori logori smarti suamo 24 ih se škapulalo i turnalo nazad doma na Ist. Dvujica ud njih, Muate Kozulić i Šime Smoljan su još živi.



P/B “Topola” (pud Talijaninim “Scarpanto”) je idun ud dvua vapura sukin su Njemci došli na Ist i vazeli taoci.

Logori Smarti



Iščunski taoci su arivali va Dachau na svetu nidilju 16 januara, suamo 8 duani pukle su ih vazeli z Ista. Tamo su ih nuajprije ušiškali, pa in duali logoruašku robu, vazeli njihovu robu i sve drugo ca su imili sa subo, a ušinjivali su ih z mualimin pločicamin ud aluminiija. Pločice su na inoj struani bile pituruane va različitin bojamin. Carvena boja je bila za politički logoraši, carna za saboteri, a zilena za kriminalci. Uni su svi dobili pločice s carveno bojo. Uz to je još bi logoruaški broj i slovo ud zimlje koj su pripadali (na pr.: J – Jugoslavija, P – Poljska).

Uva tabela pukuazana doli je kopija mualoga dela ine takove liste z inventuro na ku su bili zapisani logoraši kad bi došli va Dachau. Uni ki su posli rata nuašli te liste pisane z ruko su ih privodili i pripisuvali z makino, a kad su došli kompjuteri unda su se sve te liste jopet zapisuvale elektronski. Uvde se tako zapisani na engleski vidu dvua logoraša taoca z Ista. Njemci in nisu zapisali narodnost. Na istoj listi je još par hiljad drugih logorašo iz svih krajo Evrope. Su toga se vidi da taoci z Ista nisu svi bili zapisani zajno i na inomu mestu. Posli rata su mirikani donesli Merike kontejneri punih stvuari ud logorašo, sve posebno sortirano kako in je bilo vuazmeno, ali su komisije za takove stvuari unda udlucile da nima smisla iskati ljudi ili njihove fameje pu svitu i aviživati ih ca su nuašli.

Env #	Nationality	Number	Last Name	First Name	Birth Date	Item Description
660		9984	Smoglian	Faustine	11-Sep-05	1 wrist watch
1419		9058	Smoglian	Viko	16-Nov-13	1 wedding ring

Kad su pasali tu proceduru unda su ih pudilili va grupe za rabotu i ko robovi su bili raspurejeni pu njemačkim famejamin kulu logora kade su murali rabotati. Niki ud njih su došli va bolje fameje ili su cinili bolji pusli, a niki jadni nisu bili sriće, pa su se i razbulili, a takovih bi pustili da umru ili ih špedili na još gora mesta, va drugi logori smarti kako su ga zvuali. Glavuar Ista Faustin Smoljan je bi idun ud takovih ki je muguće fini va Auschwitz ali se niznua siguro. Njemci su užali cinili logoraši pojti na marš ud inoga du drugoga logora i puno njih nibi zduralo nego bi jadni umarli pu putu. More biti su na takovomu inomu maršu Faustin Smoljan i Gabrijel Počina umarli kad su pasivali kruz Sinnersdorf kako se nigder spuminje mesto njihove smarti. Niki su ustali va Dachau i tamo umarli ili bili ubijeni. Puno njih je bilo primešćeno kako se vidi suve tabele doli pu mestimin ili vakomu logoru su umarli ili bili ubijeni.

Uvo doli na drugoj stranici je lista Iščano pu broju ca su ih vazeli za taoci:

- na svojoj podlogi su napisani uni ca se nisu turnali
- uz broj dice kade stuji “n.” je šinjua za une žine ili divojke ke su bile nuseća

Br.	Prezime	Ime	Cigov/Ud oca	Gud.	Ime žine (dica)	Mesto smarti
1	Babajko	Ante	Ivanov	32	Dobrića (2)	Flossenburg
2	Babajko	Ante	Šimin	31	Milena	
3	Babajko	Faustin	Šimin	41	Marija (4)	Mathausen
4	Babajko	Kazimir	Kazimira	30	Marija (2)	
5	Babajko	Stanko	Vicka	34	Marija (4)	
6	Bosnačić	Šime	Dinkov	35	Nedjeljka (2)	Mathausen
7	Brok	Ante	Matin	40	Ljubica (3)	
8	Crvelin	Božo	Grgin	42	Salomija (2)	Flossenburg
9	Fazinić	Mladen	Dinkov	42	Marica (3)	Flossenburg
10	Gojdanić	Krsto	Martinov	44	Paulina (5)	Flossenburg
11	Gojdanić	Miro	Šimin	39	Marija (4)	
12	Haglić	Arturo	Ivana	17	Ni bi uženjen	
13	Komać	Branko	Matijin	27	Ni bi uženjen	Flossenburg
14	Komać	Mate	Nikole	29	Anka (1)	
15	Kozulić	Ante	Šimin	21	Ni bi uženjen	Mathausen
16	Kozulić	Ante	Ivanov	28	Ljubica	Flossenburg
17	Kozulić	Filomen	Grgin	48	Julija (4)	
18	Kozulić	Ivan	Ivanov	58	Milica (2)	Natzweiler
19	Kozulić	Josip	Antin	33	Tekla (2)	Flossenburg
20	Kozulić	Mate	Šimin	24	Ni bi uženjen	
21	Kozulić	Miloš	Jakova	36	Marija (1)	
22	Kozulić	Slavijan	Marijana	30	Judita (1)	
23	Kozulić	Zakarija	Antin	35	Marija (2)	Dachau
24	Kozulić	Zamarija	Grgin	46	Henrika (4)	
25	Levačić	Ante	Šimin	18	Ni bi uženjen	Dachau
26	Levačić	Ante	Zakarijin	22	Ni bi uženjen	Dachau
27	Levačić	Nikola	Mihovila	34	Ni bi uženjen	
28	Levačić	Sime	Josipov	46	Marija (4)	
29	Levačić	Zakarija	Stjepanov	50	Marija (1)	Dachau
30	Mazarović	Ivo	Celestinov	23	Ni bi uženjen	Litomerice
31	Mazarović	Josip	Rudolfa	36	Paulina (3, n.)	
32	Mazarović	Marko	Celestinov	21	Ni bi uženjen	
33	Mikuličić	Rafael	Josipov	37	Slava (2)	
34	Počina	Ante	Ivanov	22	Divojka (n.)	Mathausen
35	Počina	Gabrijel	Adamov	35	Pole (3)	Sinnersdorf
36	Počina	Petar	Gabrijelov	21	Ni bi uženjen	Litomerice
37	Segarić	Adam	Nikolin	40	Artemija (3)	Flossenburg
38	Segarić	Ante	Stjepanov	20	Ni bi uženjen	Flossenburg
39	Segarić	Filomen	Marijanov	49	Stoše (4)	Dachau
40	Segarić	Toma	Tome	55	Sioski pop	
41	Segarić	Mate	Tome	48	Romana (8)	
42	Segarić	Veljko	Dinkov	17	Ni bi uženjen	Flossenburg
43	Smoljan	Ante	Ivanin	18	Ni bi uženjen	Flossenburg
44	Smoljan	Faustin	Antin	37	Celestina (5)	Sinnersdorf
45	Smoljan	Josip	Nikolin	47	Nada (5)	Mathausen
46	Smoljan	Šime	Šimin	20	Bogoslov	
47	Smoljan	Vicko	Vicka	31	Pavica (2)	
48	Vlasanović	Dinko	Rokov	23	Ni bi uženjen	Dachau

Uvo doli je lista furešto ca su se trevili na Istu i finili ko taoci zajno z Iščanimin:

Br.	Prezime	Ime	Cigov/Ud oca	Ime žine	Zdokle je, ca je, kade je stua
1	Politika	Paško			Dubrovčani, preglednik (Tomina kuća)
2	Perlotti	Giuseppe	Fedelov		Talijani
3	Šupičić	Nikša			Sibinjani
4				Rezika	Rus, finance. (Bacvara kuća)

Turnivanje



Uni ki su zdurali sve muke ca ih nosi rat i koncentracioni logori smarti i ki su kruaj rata ducekali zivi va logoru, uputili su se doma na Ist kako su mogli, znali i umili na svuju ruku. Turnivali su se idun pu idun ili va mualimin grupamin, većinom su hudili nanoge ili va konjskimin karocamin i karimin. Nuajveća grupa ud njih 9 je arivala na Ist va citvartuak 5ti luja gudišća Guspodnjega 1945te. Niki ingleski vujnici su in pumogli dojtj du mora, a unda su z Rike vazeli vapor put Zadra, ali je vapor kuštivua na Viru, a tamo su va portu usrvali ribarsku gajetu z Ista i svi se odmah skarcali z vapura, ukarcali na gajetu i voga put Ista. Jedva su ducekali jopet viti Ist, svuje fameje i doma. Malo posli njih na Ist su arivali još dvujica, Arturo Hagličić i Slavijan Kozulić. Posli njih su se turnivali idun pu idun. Ud 47 Iščano (Dun Toma ud Pule pa dalje vise ni bi snjimin) i 4 cuvika furešta z drugih školjo okolo Ista ki su se tu kobnu noć trevili na Istu i finili ko taoci, njih 28 se nikad nisu turnali, niznua se ni kade su umarli ili bili ubijeni, ni kade in jadmimin kosti pucivaju.

Uva slika uzdol je ucinjena v Lušinju kade su se trevili uni ca su se turnivali prije nego su došli na Ist. Na slici su z liva na desno: Filomen Kozulić, Mate Komać (Mačo), Milos Kozulić, niki cuvik i idun muali biće z Lušinja, Rafael Mikuličić (Rafić), Zamarija Kozulić (Čizot) i Šime Levačić (Krena).



Spomenik



U spomen na svih unih druagih ki se nikad nisu turnali doma Iščani su ugradili i utkrili spomenik va nidilju na 28 luja 1974te. Spomenik je zamisli i ucini akademski kipar Ratko Petrić z Gruada. Kad su Iščani puslali molbu ripubličkoj komisiji za spomenici uni su in priguvurili da je zamišljena lokacija za spomenik priviše blizu katoličke kapelice, da na spomeniku nima carvene zvezde i da taoci ko takovi najke ni zaslužuju idun takov spomenik. Fuala upornosti Iščano i glavuaru Gruada vuano vrime Šimi Patrku spomenik je ucinjen, ugruajen i utkriven točno na mestu kade su taoci bili pustrojeni i sukoga su ih vazeli kako je originalno bilo i zamišljeno. Žine i matere z dico ke su zgubile svuji muži primile su posli toga socijalnu pomoć i mualu simboličnu pomoć ud države va šoldimin.

Spomenik žrtvamin fašističkoga terora i palomu borcu je ugruajen blizu zmorašnje kapelice sila va Kusiraci, a otkriven je va nidilju 28ga luja gudišća Guspodnjega 1974 biz carvene zvezde kontra prigovorimin ripubličke komisije za spomenici. Na tomu istomu mestu su Iščani bili pustrojeni prije nego ca su in Njemci vižitali dukuminti i vazeli njih 52 za taoci.



Spomenik na Istu je zamisli i ucini akademski kipar Ratko Petrić z Gruada. Pukazuje ruke ke viru uzuad zida i bodljikave žice ca simbolizira taoci va logoru. Na zidu uspid su uklesana iminua svih unih ca se nisu turnali.

Godišnjica



Svako gudišće se na 8 januara ubilježi godišnjica uvoga tužnoga datuma inače bugate išćunske povijesti. Nuajprije se pocme sa sveton misom zadušnicom va gluavnoj sioskoj crikvi pusvećenoj Sv. Nikoli zaštitniku pomoraca i ribara i svih unih ca su vako ili nako vezani za more. Pu užunci tuaj dun na Ist dojdu aktualni pulitičari i drugi poznati juavni ljudi z Gruada kako bi zajno z Išćanimin ubilježili tuaj tužan dogadjaj. Posli mise se gre va procesiji s križun uspid kruz silo prima spomeniku. Pu putu se moli za duše i pivaju katoličke carkvene pjesme a procesiju vodi sioski pop. Unda se na spomenik puloži vijenac ud friškoga cveća u spomen išćunskimim taocimin i palomu borcu.

Vridno je i spumenuti da je užunca puložiti vijenac friškoga cveća na spomenik za vrime puznatoga otočkoga košarkaškoga turnira na Istu. Gre se isto tako va procesiji ud igrališta na Braskindvoru du spomenika. I utkrivanje spomenika i košarkaški turnir su z datumom bili vezani za Dan Ustanka va Harvuatskoj 27 luja.

Sioski pop vodi išćunski puk i njihovi gosti va procesiji ud crikve du spomenika kade bude završni čin ubilježavanja spomena na žrtve fašističkoga terora i paloga borca.



Pukojni Don Anđeo Kolić na spomeniku 2005te za vrime ubilježavanja godišnjice na 8 januara.

Réquiem ætérnam dona eis Dómine;
et lux perpétua lúceat eis.
Requiescant in pace. Amen.

Pokoj vječni daruj njima Gospodine
I svijetla vječna svijetlila njima
Počivali u miru. Amen.

A na spomeniku piše...



Štroficu je napisua Danilo Kozulić, vnuk Faustina Smoljan, a unimin ca su pumogli sa slikamin ili podacimin puno fuala. Štrofica privedena na ingleski se more nuajti na internetu: www.maratonist.com i zuato puno fuala Mladenu Levačiću.